

Nejvyšší soud

prostřednictvím

Krajského soudu
v Brně

ke sp. zn. 50 T 11/2016

Obviněný V. P. – dovolání

Podle § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 trestního řádu podávám v neprospěch obviněného V. P.,

d o v o l á n í

proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31.5.2017 sp. zn. 5 To 41/2017, a to proti výroku, kterým tento soud z podnětu odvolání podaných proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 16.2.2017 sp. zn. 50 T 11/2016 napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), d) trestního řádu ve vztahu k obviněnému zrušil a podle § 259 odst. 3 trestního řádu rozhodl nově tak, že ho uznal vinným přečinem omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku a uložil mu trest,

a to s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, neboť toto rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

O d ů v o d n ě n í:

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 16.2.2017 sp. zn. 50 T 11/2016 byl obviněný V. P. společně se spoluobviněným J. P. (jehož se toto dovolání netýká) uznán vinným zločinem zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 trestního zákoníku, kterého se měli dopustit tak, že

na základě předchozí vzájemné dohody uvěznit D. Š. ve vojenském bunkru, a to z přesně nezjištěných důvodů,

dne 31.10.2015 ve večerních hodinách obviněný V. P. nejprve pod záminkou opatření práce vylákal D. Š. na parkoviště na ul. V. v B. před prodejnou B., a poté kolem 20:30 hod. pod záminkou projížďky ho vylákal do osobního vozidla nezjištěné registrační značky, přičemž v mezidobí obviněný J. P. v prodejně B. zakoupil ocelový řetěz o délce cca 330 cm a dva visací zámky, a poté oba obvinění s D. Š. odjeli uvedeným vozidlem, řízeným obviněným V. P., za obec O., kde před obcí K. odbočili z hlavní silnice na polní cestu, po ujetí asi 700 m vozidlo zastavili a D. Š. přivedli

do vojenského bunkru umístěného v poli asi 85 m od polní cesty, kde ho v době mezi 21:30 hod. – 22:00 hod. společným jednáním přes jeho fyzický odpor připevnili za tímto účelem opatřeným řetězem a visacím zámkem k traverze umístěné ve zdi uprostřed bunkru, kdy druhý konec D. Š. připevnili pomocí visacího zámku nad kotníkem pravé nohy, a se záměrem ponechat ho zde po blíže neurčenou dobu, nejméně do 0:58 hod. následujícího dne, z místa odjeli, přičemž D. Š. byl na základě opakovaného a intenzivního volání o pomoc kolem 22:30 hod., pouze v důsledku náhodných okolností hledán a následně nalezen občany obce V., vzdálené od bunkru vzdušnou čarou cca 2 km, kteří mu poskytli termoizolační fólii, aby ho tak chránili proti chladu do příjezdu jimi přivolané policie.

Za popsany zločin a za sbíhající se trestnou činnost byl obviněný V. P. odsouzen podle § 170 odst. 1 trestního zákoníku za použití § 43 odst. 2 trestního zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 4 roků, pro jehož výkon ho soud podle § 56 odst. 2 písm. c) trestního zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Současně byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu Brno-venkov ze dne 16.5.2016 sp. zn. 12 T 28/2016, ve vztahu k němuž byl ukládán souhrnný trest, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Rozhodnuto bylo rovněž o vině a trestu spoluobviněného J. P.

V této souvislosti je vhodné doplnit, že v obžalobě státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně podané ke Krajskému soudu v Brně dne 14.11.2016 bylo jednání obou obviněných kvalifikováno jako pokus zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 2 trestního zákoníku a přečin omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku. Nálezací soud však po provedeném dokazování s přihlédnutím k učiněným skutkovým zjištěním přikročil k úpravě popisu skutku a jednání obviněných právně posoudil tak, jak je uvedeno výše.

Rozsudek Krajského soudu v Brně právní moci nenabyl, neboť byl napaden jednak odvoláním státního zástupce podaným v neprospěch obviněných do výroku o trestu, a také odvoláními obou obviněných podanými do výroků o vině a trestu.

Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací následně rozsudkem ze dne 31.5.2017 sp. zn. 5 To 41/2017 z podnětu všech podaných odvolání podle § 258 odst. 1 písm. b), d) trestního řádu napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil a za podmínek § 259 odst. 3 trestního řádu rozhodl tak, že po úpravě popisu skutku ve výrokové části rozsudku uznal obviněného V. P. nově vinným přečinem omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku. Vrchní soud v Olomouci přitom upravil popis skutku oproti rozsudku soudu prvního stupně jen v tom směru, že z něj vypustil návětí o předchozí vzájemné dohodě obviněného V. P. a spoluobviněného J. P. uvěznit D. Š. ve vojenském bunkru, namísto osoby J. P. pak použil v popisu skutku pojem „další osoba“ a do popisu skutku nezahrnul časové ohraničení záměru pachatelů ponechat poškozeného v bunkru „nejméně do 0:58 hodin“. Jinak zůstal skutek popsán, co do časových souvislostí, průběhu skutkového děje a jednání, shodně jako v původním rozsudku Krajského soudu v Brně.

Za tento přečin, jakož i za sbíhající se přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 trestního zákoníku, kterým byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 16.5.2016 sp. zn. 12 T 28/2016 ve spojení

s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 26.7.2016 sp. zn. 8 To 313/2016, byl obviněný V. P. odsouzen podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku s přihlédnutím k § 43 odst. 2 trestního zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců, pro jehož výkon ho soud podle § 56 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku zařadil do věznice s dozorem. Současně byl podle § 43 odst. 2 trestního zákoníku zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu Brno-venkov ze dne 16.5.2016 sp. zn. 12 T 28/2016 ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 26.7.2016 sp. zn. 8 To 313/2016, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Vrchní soud v Olomouci dále podle § 101 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku uložil ochranné opatření zabránění věci, a to ocelového řetězu a dvou visacích zámků, které byly ke spáchání trestného činu užity. Pokud jde o spoluobviněného J. P., odvolací soud ohledně jeho osoby věc podle § 259 odst. 1 trestního řádu vrátil soudu prvního stupně.

Vrchní soud v Olomouci v odůvodnění svého rozsudku úvodem konstatoval, že v řízení před nalézacím soudem nedošlo ve vztahu k obviněnému V. P. k žádným podstatným procesním pochybením. Krajský soud v Brně tedy postupoval v souladu s § 2 odst. 5, 6 trestního řádu, hodnocení důkazů ve vztahu k tomuto obviněnému je bezvadné, přičemž také odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, pokud jde o obviněného V. P., odpovídá požadavkům zakotveným v § 125 trestního řádu. Odvolací soud se však neztotožnil s užitou právní kvalifikací. V této souvislosti mj. zdůraznil, že poškozený D. Š. nebyl omezen na osobní svobodě déletrvajícím způsobem, stejně jako nebyl na osobní svobodě omezen do té míry, aby se nemohl vůbec samostatně pohybovat a dovolat se pomoci. Podle odvolacího soudu tedy – zjednodušeně řečeno – intenzita a míra omezení poškozeného nebyla takového charakteru, aby bylo možno jednání obviněného V. P. právně kvalifikovat jako zločin zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 trestního zákoníku. Ve vazbě na to pak jeho jednání posoudil pouze jako přečin omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku.

S tímto rozhodnutím Vrchního soudu v Olomouci, pokud jde o obviněného V. P., se však nelze ztotožnit, neboť konkrétní skutková zjištění, která nezpochybnil ani odvolací soud, podporují závěr, že jednání tohoto obviněného bylo namísto posoudit jako „jiný způsob zbavení osobní svobody“, blížíci se svou povahou uvěznění, a tedy kvalifikovat je jako zločin zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 trestního zákoníku. Bez ohledu na krátkou dobu trvání zásahu do osobní svobody poškozeného D. Š. totiž byla jeho osobní svoboda ve smyslu volného pohybu dotčena v takové míře a s takovou intenzitou, že úvaha o možnosti posoudit jednání obviněného pouze jako přečin omezování osobní svobody je nepřiléhavá a dostatečně nevystihuje povahu celého útoku.

Stěžejní část argumentace Vrchního soudu v Olomouci ve vztahu k posouzení jednání obviněného V. P. je obsažena na stranách 11 až 12 jeho rozsudku. Tu je však nutné shledat nepřiléhavou a ustálené judikatuře neodpovídající. Pokud odvolací soud za zbavení osobní svobody považuje jen omezení osobní svobody jedince v takové míře, že je zcela vyloučeno, aby se vůbec samostatně pohyboval, a dále že současně musí jít i o déletrvající omezení, přičemž poukazuje na to, že v případě poškozeného D. Š. k takovému omezení nedošlo, neboť se mohl v bunkru jistým způsobem pohybovat a omezen na osobní svobodě byl přibližně jen

30 minut, pak nejde o úvahy správné, které by plně zohledňovaly konkrétní důkazní situaci.

Jakkoli judikatura ve vztahu k dané problematice není nikterak rozsáhlá, vyplývá z ní, že rozhodujícími hledisky pro rozlišení trestných činů zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 trestního zákoníku a omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku jsou především povaha zásahu do osobní svobody poškozeného a délka jeho trvání.

Zločinu zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 trestního zákoníku se dopustí, kdo jiného bez oprávnění uvězní nebo jiným způsobem zbaví osobní svobody. Přečinu omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku se pak dopustí pachatel, který jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody. Objektem obou trestných činů je osobní svoboda člověka ve smyslu volného pohybu. Rozdíly, jež jsou významné z hlediska právního posouzení konkrétního skutku jako zločinu zbavení osobní svobody oproti přečinu omezování osobní svobody, spočívají v tom, že označené trestné činy se zásadně liší intenzitou zásahu do osobní svobody, jeho charakterem, příp. délkou omezení osobní svobody. Rozhodujícími hledisky pro rozlišení uvedeného jsou v tomto směru především povaha zásahu do osobní svobody poškozeného a délka jeho trvání (k tomu viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2010 sp. zn. 7 Tdo 638/2010). Ačkoli zásadně platí, že jiný způsob zbavení osobní svobody ve smyslu § 170 trestního zákoníku představuje trvalý nebo alespoň dlouhotrvající zásah do osobní svobody, který se svou povahou blíží uvěznění i tím, že možnost osvobození toho, jehož svoboda je omezena, je výrazně ztížena (k tomu viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 149/99, publikované pod č. 41/2000-II. Sb. rozh. tr.), není současně vyloučeno, aby i kratší dobu trvající zásah do osobní svobody byl považován za zbavení osobní svobody, je-li jeho povaha natolik intenzivní, že též nese rysy spojované s „uvězněním“, za které je považováno dlouhotrvající omezení osobní svobody, v rámci kterého jsou omezeny svoboda pohybu i svoboda rozhodování uvězněné osoby. Z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2012 sp. zn. 3 Tdo 48/2012 potom vyplývá, že i poněkud kratší doba, po kterou pachatel bránil poškozené osobě ve volném pohybu, může naplňovat znak „jiného zbaví“ ve smyslu trestného činu zbavení osobní svobody. Předpokladem však je, že zásah do osobní svobody poškozené osoby musí být co do povahy, míry a intenzity velmi výrazný. Z dalšího rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7.12.2011 sp. zn. 8 Tdo 1476/2011 je zřejmé, že zbavení osobní svobody jiným způsobem ve smyslu § 170 odst. 1 trestního zákoníku se rozumí zejména situace, kdy je poškozená osoba proti své vůli zbavena volného pohybu (např. je svázána, připoutána k pevnému předmětu, uzavřena v malém prostoru bez možnosti pohybu). K takovému intenzivnímu zásahu do osobní svobody pak postačí i kratší (nikoli ovšem zanedbatelná) doba.

V posuzované věci je namístě připomenout podstatná skutková zjištění, jejichž faktická správnost nebyla zpochybněna ani odvolacím soudem.

Především, obviněný V. P. s další osobou si v prodejně B. v B. předem zakoupili ocelový řetěz o délce cca 330 cm a dva visací zámky, které měly sloužit k připoutání poškozeného ke zdi tak, aby nemohl místo opustit. K tomuto účelu byly posléze obviněným V. P. a další osobou tyto předměty také užity. Poškozený D. Š. byl přiveden do opuštěného vojenského bunkru umístěného v poli asi 85 m od polní

cesty a vzdáleného cca 2 km vzdušnou čarou od obce V., tedy do míst daleko od lidí a případných svědků. Zde byl posléze přes svůj fyzický odpor připoután zakoupeným řetězem uzamknutým jedním zámkem nad kotníkem pravé nohy a druhým k traverze ve zdi bunkru. Obviněný V. P. společně s další osobou tak učinili ve večerních hodinách mezi 21:30 hod. až 22:00 hod., v podzimním období posledního dne měsíce října, a to se záměrem ponechat tam poškozeného po blíže neurčenou dobu. Posléze z místa odjeli. Již z uvedeného je patrné, že reálná možnost osvobození poškozeného byla velmi ztížena, resp. téměř znemožněna, přičemž k jeho nalezení a záchraně svědky, kteří zaslechli volání poškozeného o pomoc, došlo jen v důsledku náhody.

Ve světle shora uvedeného je namístě dovodit, že skutková část výroku o vině rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ve spojení s odpovídající částí odůvodnění jeho rozhodnutí obsahuje konkrétní skutková zjištění, která zřetelně dokladují, že obviněný V. P. svým jednáním naplnil zákonné znaky zločinu zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 trestního zákoníku, neboť poškozeného D. Š. bez oprávnění jiným způsobem, a to způsobem fakticky se blížícím uvěznění, zbavil osobní svobody. Osobní svoboda poškozeného totiž byla dotčena v takové míře a s takovou intenzitou, že úvaha o možnosti posoudit jednání obviněného pouze jako omezení osobní svobody je nepřiléhavá a neodpovídá povaze protiprávního jednání.

Je pravdou, že doba, po kterou stav vyvolaný obviněným a další osobou trval, nebyla fakticky dlouhá a nelze ji tedy považovat za trvalou či dlouhotrvající. Podstatné však je, že zásah do osobní svobody poškozeného byl co do povahy, míry a intenzity tak výrazný, že již z tohoto hlediska měl charakter zbavení osobní svobody ve smyslu § 170 odst. 1 trestního zákoníku. Faktická délka trvání zásahu do osobní svobody poškozeného navíc nebyla závislá na jednání obviněného, ale na okolnostech náhodných, nezávislých na jeho vůli. Zde lze poznamenat, že policejní orgány místo činu (tedy okolí bunkru) opustily v 00:58 hod. dne 1.11.2015 a ani do té doby se obviněný k poškozenému prokazatelně nevrátil, přičemž sám poškozený se z úvazu řetězem vysvobodit nemohl.

Vrchní soud v Olomouci si navíc v odůvodnění rozsudku do jisté míry protiřečí. Na jedné straně tvrdí, že poškozený nebyl na osobní svobodě omezen do takové míry, aby se nemohl vůbec samostatně pohybovat, na straně druhé vyjadřuje souhlas se závěrem krajského soudu, že byl přivázán řetězem za nohu ve vojenském bunkru na odlehlém místě. Takovou „svobodu pohybu“ ovšem, nahlíženo optikou odvolacího soudu, možno přiznat každému vězni přikovanému v kobce řetězem ve zdi. Dále vrchní soud poukazuje na to, že poškozený byl omezen na osobní svobodě jen po dobu cca 30 min., než byl po volání o pomoc nalezen místními občany. Sám však vzápětí dodává, že nález poškozeného byl jen dílem náhody. Ani tato skutečnost, tj. pouhé náhodné nalezení poškozeného, kdy doba zásahu do jeho osobní svobody byla „zkrácena“ jen díky zásahu několika osob, bydlících cca 2 km od místa věznění poškozeného, avšak bez jakéhokoliv aktivního jednání ze strany obviněného V. P., přitom nebyla při stanovení právní kvalifikace jednání obviněného dostatečně zohledněna. Přitom skutečnost, zda je poškozený v daných souvislostech náhodně objeven třetí osobou a vysvobozen z uvěznění, ať již za kratší či delší časový úsek, nelze brát k tíži či naopak ku prospěchu pachatele, pakliže to on svým jednáním nijak neovlivní. Pokud tedy Vrchní soud v Olomouci nahodilé objevení poškozeného místními občany po cca 30 minutách vyhodnotil ve prospěch

obviněného, což se pak odrazilo v užití mírnější právní kvalifikaci, učinil tak nedůvodně a v rozporu se zákonem. Uvedený postup odvolacího soudu nebyl správný tím spíš, protože ani obviněný nemohl důvodně předpokládat, že se poškozený na odlehlém místě, v podzimním období a v nočních hodinách dovolá pomoci a bude z místa svého věznění poměrně brzy osvobozen. Sám poškozený byl, jak uvedla jeho přítelkyně L. T., z nastalé situace naprosto zoufalý, měl strach, že brzy vlivem chladu v bunkru umrzne, proto řadu minut křičel o pomoc, když v obavě že jej nikdo na opuštěném místě neobjeví, si chtěl „utrhnout nohu“.

Obdobně se Vrchní soud v Olomouci náležitě nevypořádal s okolnostmi a intenzitou, za kterých k zásahu do osobní svobody poškozeného došlo. Ten byl obviněným připoután řetězem za nohu k zabudované železné konstrukci v bunkru, v důsledku čehož nebyl schopen samostatně rozhodovat o všech podstatných záležitostech svého života. Poměry v místě, kde byl připoután, dokladuje podrobná fotodokumentace a protokol o ohledání místa činu. Navíc, jak vyplynulo ze zprávy Českého hydrometeorologického ústavu, dne 31.10.2015 v době mezi 20:15 hod. a 22:30 hod. se teplota vzduchu pohybovala mezi 8 a 9 °C a přízemní teplota vzduchu byla mezi 3,5 až 4,5 °C. Dne 1.11.2015 bylo pak naměřeno v 7:00 hod. 3,7 °C. Podle soudního znalce MUDr. M. Z., znalce z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, byl poškozený vlivem venkovní teploty reálně ohrožen na životě, kdy v řádu několika hodin u něj mohlo dojít k podchlazení a tedy i ke smrti. Ani těmito skutečnostmi, jež mají podstatný vliv na posouzení míry a intenzity zásahu do osobní svobody poškozeného, se však Vrchní soud v Olomouci při úvaze o odpovídající právní kvalifikaci jednání obviněného náležitě nezabýval a nevypořádal se s nimi.

S odkazem na shora uvedené se proto nelze ztotožnit se závěrem Vrchního soudu v Olomouci, pokud jednání obviněného V. P. kvalifikoval jen jako přečin omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku a nikoli jako zločin zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1 trestního zákoníku. Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 31.5.2017 sp. zn. 5 To 41/2017 je tak ve vztahu k obviněnému V. P. stižen vadou v podobě nesprávného právního posouzení skutku, čímž došlo k naplnění výše uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu.

S ohledem na popsané skutečnosti

n a v r h u j i,

aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání, k jehož konání může přistoupit s ohledem na § 265r odst. 1 písm. b) trestního řádu:

1. podle § 265k odst. 1 trestního řádu zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31.5.2017 sp. zn. 5 To 41/2017 v té části, kterou byl ve vztahu k obviněnému V. P. podle § 258 odst. 1 písm. b), d) trestního řádu zrušen rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16.2.2017 sp. zn. 50 T 11/2016 a kterou byl následně tento obviněný uznán vinným přečinem omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku a byl mu uložen trest,

2. podle § 265k odst. 2 trestního řádu zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
3. a dále podle § 265l odst. 1 trestního řádu přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci, aby věc znovu v potřebném rozsahu projednal a rozhodl.

Pokud by Nejvyšší soud shledal, že je v posuzované věci nutno rozhodnout jiným způsobem než předpokládaným v § 265r odst. 1 písm. b) trestního řádu, vyjadřují i pro tento případ souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání.

Brno 22.8.2017

JUDr. Pavel Zeman
nejvyšší státní zástupce